

(Det har kopier)

Vil vise kvinnenes krigsinnsats

Elisabeth Sveri vil lage permanent utstilling på Forsvarsmuseet over kvinners innsats under den annen verdenskrig

PER HELGE MÅSEIDE
MORTEN HVAL (foto)

Derfor vil hun komme i kontakt med alle de kvinner som deltok i motstandsarbeidet på en eller annen måte. Om kvinnene til slutt får sin egen permanente utstilling, er likevel høyst usikkert, til tross for at forsvarssjefen gikk inn for dette allerede i 1985.

Sveri har nettopp mottatt 100 000 kroner fra Fond for informasjon om krigstiden i Norge. Midlene skal brukes til å samle inn data og bildemateriale om kvinner i norsk motstandsbevegelse og i tjeneste i norske styrker i utlandet i 1940-45. Den pensjonerte oberstløytnanten har ambisiøse planer; hun vil lage både en oversikt over kvinnenes krigsinnsats og et opplegg for fast kvinneutstilling, fortrinnsvis ved Forsvarsmuseet.

I øvrige utstillinger

- Jeg har kjempet i minst 12 år for å lage en permanent utstilling på Forsvarsmuseet om kvinner i forsvaret. Forsvarssjefen har vært positivt innstilt, men jeg har hele tiden fått som svar fra museumsledelsen at kvinnene skal integreres i de øvrige utstillingene. Resultatet av denne

Utsagn: 19/7/90.

politikken er at kvinnene som deltok under krigen, er blitt helt usynliggjort, sier Sveri, som nå vil dokumentere innsatsen til alle de kvinnene ingen har hørt om.

- De fleste har hørt om lotten fra Hegra, Anne Margrethe Bang, som tilbragte 26 døgn på Hegra festning under ubeskrivelige forhold som eneste kvinne sammen med 284 menn. Men ingen kvinner bortsett fra henne og noen få andre er kjent i ettertid, sier Sveri.

Deltok i mye

- Kvinnene tok en veldig støyt i det rasjonerte samfunnet som eksisterte i krigsårene. Det var de som hadde ansvaret for familiene og gjorde alle de praktiske tingene som å stå i kø og drive matauk, blant annet ved å samle inn og nyttiggjøre seg en mengde grønne vekster. Men de deltok også i illegalt arbeid, og tok store sjanser ved for eksempel å holde ettersøkte personer i skjul, drive avlytting og kurérvirksomhet, sier historiker Guri Hjeltnes, som har arbeidet med temaet kvinner og krig.

- Jeg ønsker spesielt kontakt med dem som ikke er omtalt tidligere, uansett krigsdeltagelsens type og omfang. Og jeg håper at også de som ikke selv føler at de gjorde en avgjørende innsats, tar kontakt, sier Elisabeth Sveri, som allerede har fått en rekke brev og bilder. Bilder som viser kvinner i ulike typer arbeid og tjeneste, er imidlertid nesten fraværende. De fleste har bare sendt inn bilder av typen «pass-

KVINNESOLDATER: Norske kvinnelige marinesoldater fotografert ved rekruttskolen i Edinburgh, antagelig i 1943. Ukjent fotograf.

foto». Hverken Hjeltnes eller bestyrer Arnfinn Moland ved Hjemmefrontmuseet vil ta stilling i striden mellom Sveri og Forsvarsmuseet om en permanent kvinne-utstilling.

- Flere tiår etter krigen var kvinnenes innsats et forsømt tema, men slik er det ikke lenger. De siste ti årene er mye skjedd, og nå blir kvinner alltid spesielt trukket frem når motstandskampen omtales, sier Moland.

Ingen garantier

- Kvinnene er også med på dagens utstilling. Bildet er ikke så svart/hvitt som enkelte hevder, sier stabssjef Carl Olsson

ved Forsvarsmuseet. Men han vil gjerne synliggjøre kvinnene ytterligere, selv om planen om en egen kvinneutstilling ikke møter den helt store entusiasmen. Og uansett vil ingenting skje før tidligst våren 1998. Pågående store oppussingsarbeider har skapt akutte plassproblemer.

- Når de er overstått og museet har flyttet inn i Artillerimuseet, står en planlagt felles-nordisk utstilling om Kalmarrunionen for tur. Denne vil pågå frem til april 1998, sier Olsson.

- Kvinnenes innsats vil bli tatt hensyn til på en eller annen måte, og de vil få en bedre representasjon, sier Olsson. Det er alt

ØNSKER KONTAKT: Elisabeth Sveri vil ha kontakt med alle kvinner som deltok i motstandskampen under siste verdenskrig, uansett innsats.

han vil love. Forsvarssjefen vil på det nåværende tidspunkt ikke gjøre noe for å følge opp anbefalingen fra 1985 overfor Forsvarsmuseet:

- Vi har full tillit til den måten museet håndterer denne saken på, sier pressetalsmann oberst Erik Ianke ved Forsvarets overkommando.